

"Sense Fuster potser ni existiria el País Valencià com a comunitat autònoma"

Antoni Rico publica 'Joan Fuster i el pensament nacional' (Afers), un recorregut per la trajectòria intel·lectual i la influència de l'assagista valencià, de qui enguany se celebra el seu centenari

L'historiador Antoni Rico, autor del llibre sobre Joan Fuster. —
Cedida

BARCELONA, 06/01/2022 21:35

[ÀNGEL FERRERO \(/AUTHOR/ANGEL-FERRERO\)](#)
[@ANGELFERRERO \(HTTPS://TWITTER.COM/ANGELFERRERO\)](#)

No es jutja un llibre per la seva portada, però la fotografia escollida per il·lustrar aquest volum condensa, amb molt d'encert, el seu contingut: Joan Fuster hi apareix, amb el seu conegut perfil aguilenc i com reflexionant, sota una estelada que del tot no es veu, però pot deduir-se per la punta del triangle que s'amaga parcialment sota el títol. El llibre és *Joan Fuster i el pensament nacional. Entre el problema i el programa* (Afers), d'Antoni Rico i Garcia (Alacant, 1970), guanyador del II Premi d'Assaig de l'Ateneu Barcelonès i que

1979), guanyador del II Premi d'Assaig de l'Ateneu Barcelonès i que ha arribat a les llibres al tombant d'any, avançant-se al centenari del naixement de l'autor de *Nosaltres, els valencians*.

De l'any Fuster, Rico espera que l'assagista de Sueca "reba l'homenatge que es mereix", ja que "estem davant de l'intel·lectual valencià més important del segle XX". En aquest sentit, lamenta com Fuster no ha estat reconegut "més enllà dels sectors culturals i polítics afins al seu pensament polític". "En qualsevol altre país tindria un paper central en la memòria col·lectiva", explica, "això seria inexplicable en casos com el de Sartre o Camus a França, Tolstoi o Dostoievski a Rússia o Zweig a Àustria, per posar alguns exemples". Del centenari també espera poder veure si "les institucions valencianes, catalanes i il·lenques" seran capaces "de superar complexos i incomoditats promogudes per la dreta" i portar a terme actes d'homenatge de manera conjunta.

Un intel·lectual independent i incòmode

Sense més preàmbuls, entrem en matèria. *Joan Fuster i el pensament nacional* sorgeix de la tesi doctoral del seu autor, en la qual recorre la trajectòria intel·lectual de l'escriptor valencià, analitza pormenoritzadament la seva influència i descriu el context polític i social en la qual va esdevenir-se. **"El pensament de Fuster, el nucli dur de les seues idees, se situa a la dècada dels seixanta i els anys de la Transició"**, afirma Rico.

Com va passar "amb altres intel·lectuals o idees com la de la III República o el socialisme que professava gairebé tot l'antifranquisme, les idees de Fuster van convertir-se en incòmodes davant la *realpolitik* del pacte i la renúncia de la Transició". "Segurament no podia ser d'una altra manera", afegeix al assenyalar "el context i la correlació de forces entre oposició i règim" i "la força real que els sectors rupturistes tenien". "El problema és que un cop passada la Transició i amb el

tenien. El problema és que un cop passada la Transició i amb el règim democràtic i autonòmic assentat, molts d'aquells sectors que van tenir en Fuster una referència van portar a terme polítiques totalment contràries als plantejaments fusterians", senyala. Fuster, insisteix, "ha estat un personatge incòmode" per a amplis sectors dels socialistes i nacionalistes catalans "ja siga per poc convenciment, per covardia, menfotisme o altres interessos".

"Passada la Transició i amb el règim democràtic i autonòmic assentat, molts d'aquells sectors que van tenir en Fuster una referència van portar a terme polítiques totalment contràries als plantejaments fusterians"

Tanmateix, la influència de l'autor de *Nosaltres, els valencians* és patent en autors que van des d'Ernest Lluch a Josep Fontana, passant per Rafael Ribó, Max Cahner o Joan Francesc Mira, entre molts d'altres. Aquest abast cal atribuir-lo a que **"Fuster va pensar i proposar una idea d'identitat valenciana per a tot el país, per a dreta i esquerra"**. Aquesta, precisa Rico, "és la seua grandesa", ja que "malgrat que se l'intenta enquadrar en una cultura política estrictament nacionalista, valencianista, pancatalanista si es vol i independentista, Fuster no es va casar amb ningú": **"Va ser més que crític amb l'esquerra espanyola i els nacionalistes que no contemplaven els Països Catalans"**, als que qualificà de "regionalistes", i fins i tot va ser "dels primers que se'n va riure dels independentistes". "El problema", puntualitza, "és que només l'esquerra i el nacionalisme valencià se'l va acabar creient, sobretot a partir de la Transició".

El 'desencant' i la vigència de Fuster

També comptà, evidentment, amb enemics, i no pocs. Generalment se'ls agrupa en la categoria d'*antifusterianisme*, que Rico descriu com "una amalgama d'interessos diversos" on hi havia "des de l'espanyolisme més ranci i feixista al regionalisme *bien entendido*,

passant per persones que s'havien identificat amb Fuster en algun moment però que quan veieren que les idees fusterianes xocaven amb els seus interessos polítics el convertiren en l'enemic a batre". En aquest darrer grup inclou Xavier Casp i Miquel Adlert, "però sobretot Manuel Broseta".

"Fuster acaba la Transició cansat i avorrit de tothom"

Entre una cosa i l'altra, i com molts altres intel·lectuals de volada, "Fuster acaba la Transició cansat i avorrit de tothom", i hi ha qui l'ha arribat a considerar "com un dels millors representants de l'anomenat *desencant*". "Després d'una Transició molt dura en què li van posar dues bombes que gairebé el maten i d'estar en primera línia", aclareix Rico, **"als anys vuitanta es reclou en els homenatges, les classes a la universitat i en poques aparicions públiques"**, d'entre les que destaca aquelles "per donar suport a determinades polítiques de l'administració Lerma en matèria de llengua i escola".

A les més de 350 pàgines de *Joan Fuster i el pensament nacional*, Rico presenta un tapís ric en detalls, que és el de l'intel·lectual de Sueca, però també el de tot un país. Un cop acabat de contemplar, només resta preguntar al seu autor quina és la vigència del pensament fusterià a la cultura del conjunt dels Països Catalans. "Crec que aquesta pregunta la podem respondre a finals del 2022", contesta. Però per no deixar la pregunta sense resposta, Rico en planteja una altra: "Caldria preguntar-nos com seria el País Valencià, i els Països Catalans si volem, sense l'aportació de Fuster", reflexiona. "La resposta és clara: molt diferent", apunta d'immediat, **"fins al punt que potser ni el País Valencià existiria com a comunitat autònoma" i "potser seguiríem sent tres simples províncies, com molts voldrien"**. "Mai agrairem prou a Fuster el que ens va obligar a fer", comenta Rico. El què? "Pensar-nos com a valencians", és clar.